

Регіональні студії.
Спецвипуск № 7 (2). Центральна Європа
Науковий збірник

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВІЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ІНСТИТУТ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Куди прямуєш, Центральна Європо ?

Матеріали круглого столу

*21 березня 2013 року
м. Ужгород*

Поліграфцентр «Ліра», 2013

УДК 323.1(477)+21
ББК 66.5+86
Р-32

Редакційна колегія

Голова:

доктор економічних наук, професор В.П. Приходько

Заступники голови:

доктор політичних наук, професор М.О. Лендєл
кандидат історичних наук, доцент М.М. Палінчак

Відповідальний секретар:

кандидат політичних наук А.Д.Стряпко

Члени редколегії:

доктор політичних наук, професор В.М. Бебик
доктор історичних наук, професор М.М. Вегеш
доктор історичних наук, професор І.І. Вовканич
доктор історичних наук, професор В.С. Задорожний
доктор історичних наук, професор Є.Б. Кіш
доктор економічних наук, професор М.А. Лендел
доктор економічних наук, професор Л. Ліпкова (Словацька Республіка)
доктор історичних наук, професор І.О. Мандрик
доктор історичних наук, професор М.П. Матьовка
доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії наук України В.П. Мікловда
доктор історичних наук, професор Р.А. Офіційський
доктор історичних наук, професор С.Д. Федака
доктор історичних наук, професор І. Хорка (Румунія)
доктор економічних наук, професор В.І. Ярема
кандидат економічних наук, доцент Я.П. Дроздовський
кандидат історичних наук, доцент М.П. Зан
кандидат політичних наук, доцент А.Ю. Ключкович
кандидат політичних наук, доцент Н.В. Марадик
кандидат історичних наук, старший науковий співробітник С.І. Мітряєва
кандидат політичних наук, професор Ю.О. Остапець
кандидат філософських наук, доцент О.В. Пеліп
кандидат політичних наук, доцент О.А. Суріна-Далекорей
кандидат історичних наук, доцент М.Ю. Токар
кандидат соціологічних наук, доцент Ф.Ф. Шандор

ЗМІСТ

1. ЛЕНДЄЛ МИРОСЛАВА. ЧИ Є МАЙБУТНЄ У ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ ТА ЦЕНТРАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ?	5
2. СТРЯПКО АНТОНІНА. ЦЕНТРАЛЬНА ЄВРОПА: СПРОБА ВИЗНАЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ, СЕМАНТИЧНИХ ТА КУЛЬТУРНИХ МЕЖ	15
3. СТРЯПКО АНТОНІНА, ГАЙДУКЕВИЧ АНАСТАСІЯ. ПРЕЗЕНТАЦІЯ «МЕЖ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ»	26
4. КІШ ЄВА. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЦЕНТРАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОСТІ: ПОШУКИ В СОБІ І НАЗОВНІ	35
5. САВКА ВІТАЛІЙ, СОПО АНДРІЙ. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО ВИВЧЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	46
6. НАГОРНА МИХАЙЛІНА. ВПЛИВ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ НА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНИХ КРАЇН: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	57
7. МЕРЕНИЧ ІННА. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА НА БАЛКАНАХ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	66
8. ПАЛІНЧАК МИКОЛА. ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНІ ВІДНОСИНИ У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ: ГОЛОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ДИНАМІКА ЗМІН	72
9. ОЛАС-ДЕКЕТ КАТЕРИНА. МІСЦЕ ЦЕРКВИ У ПОДОЛАННІ СУСПІЛЬНОЇ КРИЗИ ПОСТКОМУНІСТИЧНОЇ ЄВРОПИ	83
10. MISHAL JARNECKI. THE ROLE OF SUBSCARPATIAN RUS IN POLISH DIPOMACY DURING THE INTERWAR PERIOD	91
11. ПРИХОДЬКО ВОЛОДИМИР. ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА: СТВОРЕННЯ ПЕРЕДУМОВ ПОДАЛЬШОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ЕВОЛЮЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ ...	107
12. МАРАДИК НАТАЛІЯ. ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ВІЛДНИХ ІНСТИТУТІВ У ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ (1993-2013)	112
13. КЛЮЧКОВИЧ АНАТОЛІЙ. ПАРЛАМЕНТСЬКІ ВИБОРИ 2012 Р. У СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА КОНФІГУРАЦІЮ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ	123

14. ЖИГАДЛО ВАДИМ. ВИБОРЧІ СИСТЕМИ ДО ОРГАНІВ САМОВРЯДУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ	133
15. ДАВИДОВА ЮЛІЯ. ЕНЕРГЕТИЧНА ПОЛІТИКА РОСІЇ І ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН: ЧИ Є МОЖЛИВИМ КОМПРОМІС?	147
16. КІШ СВА, КОВАЧ ВІКТОРІЯ. РОЗВИТОК СИСТЕМИ УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИХ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН	158
17. БАЧО РОБЕРТ. СУЧАСНИЙ СТАН ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ЕКОНОМІКУ УГОРЩИНИ	168
18. KADLEC ZDENĚK. THE CONCEPT OF COMPETITION AND APPLICATION OF COMPETITION IN THE PUBLIC SECTOR (ON THE EXAMPLE OF THE CZECH REPUBLIC)	176
19. КУЛЧАР ТІМЕА. ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО НА ЗЛАМІ СТОЛПІТЬ: ЗУСТРІЧ ПЕРИФЕРІЙ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ	192
20. ПРИХОДЬКО ВОЛОДИМИР. УКРАЇНСЬКО-СЛОВАЦЬКЕ ПРИКОРДОННЯ: ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	203
21. ЛУКША ОЛЕГ, МКРТУМЯН АНІ. АКТУАЛЬНІ ТА ВПЛИВОВІ ЧИННИКИ СИСТЕМНО-ОПТИМІЗАЦІЙНОГО АНАЛІЗУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КАРПАТСЬКОГО МЕГАРЕГІОНУ	219

Мирослава Лендьел,
доктор політичних наук,
директор Інституту Центральної Європи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ЧИ Є МАЙБУТНЄ У ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ ТА ЦЕНТРАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ?

Визначено зв'язки між Центральною Європою як соціально-політичним, геокультурним і ментальним регіоном та Європою у форматі Європейського Союзу, які не зводяться до одновимірної системи «донор – реципієнт». Продемонстровано, що Центральна Європа формує нові імпульси для розвитку політичних систем, відтворення традиційних і формування нових соціальних структур, додавання «старому континенту» духу та енергії. Міждисциплінарний та порівняльний підходи є оптимальною методологічною основою для організації центральноевропейських студій.

Сучасний науковець, що працює в царині гуманітарних і соціально-політичних наук, вимушений щоденно долати спокусу дослідження мінливих тем, позірної актуальності яких визначається, перш за все, часткою згадування у наукових та квазінаукових публікаціях, ба більше, у засобах масової інформації. Так зване «інформаційне шумовиння» обтяжує подекуди з'ясування проблем, які є важливими для повсякденного життя людини, гармонійного розвитку суспільства, ефективного функціонування державних інститутів.

Так, сучасний розвиток європейського континенту часто сприймається як відзеркалення майже виключно процесів, які відбуваються у середовищі Європейського Союзу, чи є пов'язаними із відносинами країн, які не належать до цієї спільноти, з її ж інститутами. Така фаталістична конструкція зводить

Список використаних джерел:

1. Лемак В. Державно-правова реформа в Чехословаччині в умовах постсоціалістичної модернізації й поділу федерації / Василь Лемак. – Ужгород: «Ліра», 2002. – 248 с.
2. Лендєл М. Вибір інституційного дизайну публічної влади як фактор консолідації демократії в країнах Центральної та Східної Європи (на прикладі Чеської Республіки) / Мирослава Лендєл, Наталія Петрушка // Грані: Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. – 2008. – №5 (61). – С. 135-140.
3. Марадик Н. Перехід до демократії в Чеській Республіці / Наталія Марадик. – Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО. – 174 с.
4. Ústava České republiky // Sb. zak. č. 1/1993. – S.1-16.
5. Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992 Změna: 347/1997 Sb. Změna: 300/2000 Sb. Změna: 448/2001 Sb. Změna: 95/2001 Sb.

Анатолій Ключкович,
кандидат політичних наук,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ПАРЛАМЕНТСЬКІ ВИБОРИ 2012 Р.
У СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ
ТА ЇХ ВПЛИВ НА КОНФІГУРАЦІЮ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ

У статті здійснюється аналіз результатів і політичних наслідків парламентських виборів 2012 р. у Словаччині. Автор прослідковує основні тенденції розвитку партійної системи сучасної Словаччини. Робиться висновок про відносну стабілізацію і концентрацію партійної системи після виборів 2012 р.

Парламентські вибори 2012 р. були третіми позачерговими виборами в історії незалежної Словаччини. Хоча останні чергові вибори до Національної Ради Словацької Республіки (НРСР) відбулися тільки в червні 2010 р., впродовж своєї півторарічної діяльності правляча коаліція правоцентристських партій (СДХС/ДП, СіС, ХДР, Міст) не змогла узгоджено функціонувати.

Підставою для проведення дочасних парламентських виборів була відмова депутатів 11 жовтня 2011 р. висловити вотум довіри уряду І.Радічової. Розгляд питання про довіру було ініційовано самим урядом, оскільки прем'єр-міністр І.Радічова тактично пов'язала його з голосуванням за ратифікацію плану реформування Європейського фонду фінансової стабільності (EFSF). Однак загальноєвропейський план не знайшов підтримки не тільки серед опозиції, але й серед частини депутатів коаліції (представників СіС), навіть під загрозою відставки уряду. Таким чином, відкинувши урядову програму, депутати одночасно висловили й недовіру кабінету І.Радічової.

Суперечностями між коаліційними партнерами скористалася опозиція. Про це свідчить той факт, що вже через два дні, при

повторному голосуванні, план розширення повноважень EFSF все-таки був ратифікований словацьким парламентом. Зокрема, за умови проведення дострокових парламентських виборів план підтримали депутати від опозиційної партії «Напря́м-СД».

13 жовтня депутати схвалили Конституційний закон про скорочення легіслативного періоду НРСП і призначення дострокових виборів на 10 березня 2012 р. [12]. Правове регулювання виборчого процесу здійснювалося відповідно до Закону про вибори до НРСП від 13.05.2004 р. [14].

Виборча кампанія 2012 р. проводилася в умовах доволі напруженої соціальної атмосфери і вважається політиками, експертами однією з найбрудніших за всю історію виборів у Словаччині. Корупційні скандали, порушення правил виборчої конкуренції, акції громадського протесту трусили довиборче політичне життя Словаччини. Однак саме голосування 10 березня 2012 р. відбулося в доволі соціально-спокійній обстановці.

Однією з особливостей виборчого процесу 2012 р. є кількісна активізація політичних партій та їх кандидатів. У виборах 2012 р. взяло участь 26 політичних партій, що аналогічно з виборами 2002 р. є найбільшим числом учасників за всю історію парламентських виборів у Словаччині. До прикладу, на виборах 2010 р. за депутатські мандати змагалися тільки 18 партій.

За результатами виборів 2012 р. тільки шість партій подолали 5 %-вий виборчий бар'єр і, відповідно до пропорційної виборчої системи, отримали представництво в НРСП (див. табл. 1).

Таблиця 1.

Партійне представництво в Національній Раді СР за результатами виборів 2012 р. [13].

Партія	Голоси виборців (у %)	Парламентські мандати	Зміни порівняно з виборами 2010 р. (+/-)	
			голоси	мандати
Напря́м – соціальна демократія (Напря́м-СД)	44,41	83	+9,62	+21
Християнсько-демократичний рух (ХДР)	8,82	16	+0,3	+1

Звичайні люди і незалежні особистості (ЗЛІНО)	8,55	16	-	-
Міст	6,89	13	-1,23	-1
Словацький демократичний та християнський союз / Демократична партія (СДХС/ДП)	6,09	11	-9,33	-17
Свобода і солідарність (СІС)	5,88	11	-6,26	-11

Оскільки 20 партій не подолали заборонювальний поріг, то досить велика частка (19,3%) голосів виборців не була конвертована у відповідні партійні мандати і була розподілена між партіями-переможцями. Слід відмітити, що абсолютний переможець виборів – партія «Напря́м-СД» – отримала більшість голосів у всіх виборчих округах, за винятком трьох південних округів, де компактно проживає угорська національна меншина.

У зв'язку з резонансними корупційними скандалами («Gogíla» [5], «Sasanka» [10]), що сколихнули все суспільство Словаччини і зумовили ефект «невдоволення політиками», експерти очікували рекордно низьку явку виборців (до 50%) [3]. Однак песимістичні прогнози про електоральну участь не справилися, а, навпаки, активність виборців дещо зросла порівняно з виборами у 2010 р. і склала 59, 11% (див. табл. 2).

Таблиця 2.

Електоральна участь на виборах до Словацької Національної Ради (1990, 1992 рр.) та до Національної Ради СР.

Рік виборів	1990	1992	1994	1998	2002	2006	2010	2012
Показник явки виборців (у %)	95,4	84,2	75,6	84,2	70,1	54,7	58,8	59,11

Попри заклики до псування бюлетенів в знак протесту, тільки незначна частка виборців вдалася до таких дій: кількість недійсних бюлетенів склала всього 1,6% (в 2010 р. – 1,4%).

Парламентські вибори 2012 р. суттєво вплинули на конфігурацію партійної системи Словаччини.

Безпрецедентним, хоча й очікуваним був успіх партії Р.Фіцо «Напря́м-СД». Тенденція зростання її електорального потенціала

лу від виборів до виборів є очевидною, але вперше за час проведення вільних виборів в Словаччині одна партія зуміла здобути більше половини місць у парламенті (83) і самостійно сформувати уряд.

У минулому до такого результату найбільш близьким був РЗДС на чолі В.Мечіаром, коли на парламентських виборах 1992 р. зумів здобути 37% голосів і майже половину депутатських мандатів (74 з 150 мандатів). Але однопартійний уряд сформувати В.Мечіару не вдалося.

Напряму-СД вже не одноразово проходив до парламенту і був лідером за результатами голосування, але не завжди його перемога конвертувалася в урядові портфелі: у 2002 р. партія здобула третє місце за кількістю голосів (13,5%), але залишилася в опозиції; у 2006 р. з результатом в 29,1% голосів Напряму-СД очолив правлячу коаліцію; у 2010 р., попри беззаперечне лідерство (34,8% голосів), партія Р.Фіцо не стала правлячою через обмежений коаліційний потенціал. У 2012 р. Напряму-СД переміг, як електорально (отримав найбільшу кількість голосів), так і політично (став одноправлячою партією). Крім того, слід врахувати, що посиленню впливу прем'єра Р.Фіцо сприяє політична прихильність Президента Словаччини І.Гашпаровича.

Аналізуючи співвідношення політичних сил в ідеологічному спектрі, слід, насамперед, підкреслити асиметрію полюсів: одна лівоцентристська партія (Напряму-СД) отримала більше голосів, ніж ліберально-консервативний табір разом (СДХС-ДП, ХДР, Міст, СіС, ЗЛіНО). Особливо відчутною є диспропорція з огляду на те, що Напряму-СД є відносно згуртованим одиничним політичним суб'єктом, тоді як правоцентристський табір, по-перше, втратив свого лідера – СДХС, а по-друге, залишається внутрішньо фрагментованим. Правоцентристський спектр є кількісно розщеплений та програмно-ідеологічно диференційований: європейсько-орієнтовані (СДХС, ХДР, Міст) і частково європо-критичні партії (СіС, ЗЛіНО), етнічно-орієнтовані угруповання (словацько-угорські) в етаблованих партіях (СДХС, ХДР) і моло-

діжних об'єднаннях (ЗЛіНО, частково СіС) [7, с.4-5]. Ця суміш є для правоцентристських партій серйозною проблемою, хоча, зрештою, її можна подолати, якщо окремі угруповання внутрішньо консолідуються і проявлять бажання до кооперації, як це було в контексті виборів 2010 р.

Попри фрагментацію правоцентристського табору та асиметрію партійно-політичного ландшафту, ідеологічні вподобання виборців у межах «ліво-правої» шкали залишилися відносно збалансованими, враховуючи також і результати тих учасників виборів 2012 р., які не пройшли до парламенту. На думку Г.Месежнікова, політичні симпатії словацьких виборців залишаються стабільними, однак на виборах 2012 р. Напряму-СД вдалося мобілізувати своїх виборців, тоді як майже деморалізована правниця не змогла привести на виборчі дільниці своїх традиційних прихильників. Але електоральний потенціал правоцентристських партій може бути реалізований у майбутньому [8].

Серед основних причин та факторів перемоги опозиційного Напряму-СД і поразки партій владної коаліції варто виокремити наступні: по-перше, незадоволеність словаків економічною та соціальною політикою уряду І.Радічової в умовах кризи «зони євро»; по-друге, відставка уряду, корупційні скандали, афери в середовищі словацьких урядовців та політиків, політичні наслідки яких торкнулися, насамперед, СДХС та СіС, зумовили відтік половини їх виборців [9] і, зрештою, дивним чином зіграли на користь Р.Фіцо; по-третє, надмірне представництво політичне партій, в т.ч. нових, в правоцентристській частині спектру, що розпорошує електоральний потенціал в умовах доволі високого 5%-вого порогу прохідності до парламенту.

Збільшенню парламентського представництва Напряму-СД також сприяла система розподілу голосів в умовах пропорційної виборчої системи, при значній кількості втрачених голосів – 19,3%. Так показник Напряму-СД, що складає 55% місць у парламенті при менш ніж 45% голосів виборців, є результатом розподілу мандатів за методом д'Ондта. Якщо б Словацька націо-

нальна партія – СНП (4,55%), Партія угорської коаліції – ПУК (4,28%) пройшли до парламенту, то математично партії Р.Фіцо не вдалося б досягти такої більшості.

Незважаючи на більшість місць у парламенті, відразу після виборів Р.Фіцо оголосив готовність до коаліційної співпраці – але політики, політологи розцінили такі заяви як формальний жест, орієнтований скоріше на громадськість [4]. Для підтримки діяльності уряду Напря-СД володів парламентською більшістю із запасом у 8 мандатів, а конституційної більшості партія Р.Фіцо не потребувала, оскільки в минулому не висловлювала амбіції змінювати Конституцію.

4 квітня 2012 р. було утворено однопартійний уряд на чолі з прем'єром Р.Фіцо. З однієї сторони, відсутність коаліційного партнера не стримуватиме Напря-СД на шляху реалізації проголошених перетворень, але, з іншої – вся відповідальність за їх результативність також покладатиметься на одну політичну силу.

За результатами виборів до НРСР 2012 р. зберігся притаманний словацькій партійній системі тренд нових партій та об'єднань, що здобувають парламентське представництво практично на кожних виборах. Зокрема в 2012 р. до парламенту дістався й недавно створений політичний суб'єкт – ЗЛіНО, який отримав 8,55% голосів виборців, орієнтованих на правочинність цінності та протест. ЗЛіНО – це нестандартна партія, виборчий проект І.Матовіча, який базується на вільному об'єднанні осіб у списку кандидатів і на відносній автономії кожного члена. Вступ ЗЛіНО до парламенту вносить до партійної системи елемент волатильності, на противагу тенденції стабілізації парламентського представництва партій, що намітилася в результаті останніх виборів.

Тенденція до оновлення партійної системи проявляється паралельно з медіально відомою тенденцією «нової партії на разове використання» (у 1994 р. – Асоціація робітників Словаччини, у 1998 р. – Партія громадянського порозуміння, в

2002 р. – Альянс нового громадянина). Попри те, що електоральний потенціал партій СіС та Міст на виборах 2012 р. послабився порівняно з виборами 2010 р., своїм повторним вступом до парламенту ці партії довели безпідставність прогнозів про їх коротке парламентське і політичне життя. Що стосується ЗЛіНО – то скепсис по відношенню до політичної долі даного проекту очевидний, але до наступних виборів він ще має шанс довести свою повноцінність у якості політичної партії.

Націонал-радикальна складова парламентського представництва значно послабилася, оскільки СНП на виборах 2012 р. з результатом в 4,55% не пододала виборчий бар'єр. Але її електоральний потенціал порівняно з виборами 2010 р. послабився не суттєво – на 0,52%. Також небагато втратила на виборах 2012 р. у порівнянні з 2010 р. й угорсько-орієнтована ПУК – 4,28% і 4,33% відповідно. ПУК так і не змогла оговтатися після поразки на виборах 2010 р., коли поступилася значною частиною електорату менш радикальному представнику інтересів угорської національної меншини партії «Міст». Результати СНП та ПУК засвідчили: по-перше, національне питання не було пріоритетним для виборців у 2012 р.; по-друге, ці партії мають стабільне електоральне поле, яке можуть активізувати.

Специфічною рисою розвитку партійної системи Словаччини в контексті парламентських виборів є складність отримання парламентського представництва тим політичним суб'єктам, яким вже доводилося його втрачати («той, хто вийшов з кола, вже до нього не повернеться» [8]). Ця тенденція діє в Словаччині з 1990 р., частковим виключенням було хіба що повернення до парламенту СНП в 2006 р. Це правило стосується як нових політичних сил, так і колись могутніх партій, що не одноразово здобували представництво в парламенті – Рух за демократичну Словаччину (0,93% в 2012 р.), Комуністична партія Словаччини (0,72%). Очевидно, їх значні електоральні здобутки вже залишилися в минулому.

Окремі емпіричні заміри щодо конфігурації партійної системи Словаччини після виборів 2012 р. фіксують тенденцію до її стабілізації та концентрації. Зокрема т.зв. «індекс ефективної кількості партій» (М. Лааксо, Р. Таагапера) [6], що фіксує рівень фрагментації партійної системи та кількість релевантних партій, за результатами виборів 2012 р. становив найнижчий показник за всю історію парламентських виборів в Словаччині – 2,8 (до прикладу, у 2010 р. – 4). Індекс агрегації (Л.Майер), який фіксує співвідношення наймогутнішої партії та інших партій в парламенті, у 2012 р. становив показник 9,3 (до прикладу, у 2010 р. – 6,9), що є найвищим показником в рамках електоральних циклів в СР з 1990 р. Більша величина індексу агрегації (вище 5) означає більш концентрований вимір партійної системи та фіксує, що в парламенті функціонує сильне угруповання, здатне домінувати за конкурентних відносин між партіями і в результаті формує однопартійні уряди або диктує умови коаліції [1].

Що стосується ідентифікації сучасної партійної системи Словаччини в рамках класичних типологій, то вона дещо ускладнюється, але не стільки базовими класифікаційними параметрами, скільки особливостями національної партійно-політичної системи: неповним електоральним циклом 2010-2012 рр., нестабільним політичним контекстом виборів 2012 р. та специфікою міжпартійних зв'язків і конкуренції.

Незважаючи на те, що в парламенті представлено шість партій, незначне їх оновлення у порівнянні з минулими виборами, відсутність в парламенті антисистемних та ліво-праворадикальних партій, а також помірний характер партійної конкуренції свідчить про те, що сучасна партійна система ближче до поміркованого, аніж до поляризованого плюралізму за класифікацією Дж. Сарторі [11]. Якщо ж глянути на партійну систему Словаччини через призму типології Ж.Блонделя [2], то можна зафіксувати тенденцію до формування багатопартійної системи з домінуючою партією в лівій частині спектру, але для усталення даного типу необхідна перевірка наступними виборами.

Також слід відмітити, що контури партійної системи Словаччини за результатами парламентських виборів 2012 р. суттєво відрізняються від «вишеградського» партійно-політичного контексту, насамперед, очевидним домінуванням лівоцентристського суб'єкта і значним ослабленням ліберально-консервативного табору. Але, зрозуміло, що майбутній електоральний і парламентський потенціал «Напрям-СД» залежить від успішної діяльності однопартійного уряду Р.Фіцо, що доволі складно в умовах економічної кризи.

Список використаних джерел:

1. Шведа Ю. Р. Теорія політичних партій та партійних систем : Навч. посібник / Юрій Романович Шведа. – Львів : Тріада плюс, 2004. – 528 с.
2. Blondel J. Party Systems and Patterns of Government in Western Democracies / J. Blondel // Canadian Journal of Political Science. – 1968. – vol. 1. – № 2. – pp. 180-203.
3. Gehring H. Slowakei vor Regierungswechsel / Hubert Gehring, Christoph Thanei // Länderberichte. Konrad-Adenauer-Stiftung e.V. – 12. März 2012. – 4 S.
4. Hüttner R. Politologovia : Hľadanie koalícieho partnera je pre Smer formalita [Електронний ресурс] / Robert Hüttner. – Режим доступу : http://spravy.pravda.sk/politologovia-hladanie-koalicneho-partnera-je-pre-smer-formalita-p9c-sk-volby.asp?c=A120311_101551_sk_domace_p58
5. Kauza Gorila [Електронний ресурс] // Wikipédia. – Режим доступу : http://sk.wikipedia.org/wiki/Kauza_Gorila
6. Laakso M. Effective Number of Parties : A Measure with Application to West Europe / M. Laakso, R. Taagepera // Comparative Political Studies. – 1979. – vol. 12. – № 3. – pp. 3-27.
7. Lang K.-O. Linksregierung in Bratislava. Der Wahlsieg der Sozialdemokraten macht die Slowakei europapolitisch berechenbarer / Kai-Olaf Lang // SWP-Aktuell. – 2012. – A 20. – April 2012. – 4 S.

8. Mesežnikov G. Stranícky systém po voľbách 2012 – zmeny a kontinuita [Електронний ресурс] / Grigorij Mesežnikov. – Режим доступу : <http://www.infovolby.sk/index.php?base=data/parl/2012/analyzy/1331900479.txt>
9. Novotný P. Rekordy, krúžkovanie a líderstvo – analýza volieb 2012 [Електронний ресурс] / Peter Novotný. – Режим доступу : <http://www.infovolby.sk/index.php?base=data/parl/2012/analyzy/1331802993.txt>
10. Pile L. Po Gorile prišla Sasanka [Електронний ресурс] / Ľuboš Pile. – Режим доступу : http://spravy.pravda.sk/po-gorile-prisla-sasanka-085/-sk_domace.asp?c=A120129_143428_sk_domace_p23#ixzz2B5CYscS0
11. Sartory G. Parties and Party Systems : A Framework for Analysis / G.Sartory. – Cambridge : Cambridge University Press, 1976. – 204 p.
12. Ústavný zákon z 13. októbra 2011 o skrátení volebného obdobia Národnej rady Slovenskej republiky // Zbierka zákonov. – Č. 330/2011. – Čiastka 106. – S. 2402.
13. Voľby do Národnej rady Slovenskej republiky (2012, 2010) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://app.statistics.sk/nrsr2012/> ; http://app.statistics.sk/nrsr_2010/index.jsp
14. Zákon z 13. mája 2004 o voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky // Zbierka zákonov. – Č. 333/2004. – Čiastka 139. – S. 3102-3114.

Вадим Жигadlo,
Науковий керівник – проф. Колодій А.Ф.
Львівський регіональний інститут державного управління НАДУ при Президентіві України

ВИБОРЧІ СИСТЕМИ ДО ОРГАНІВ САМОВРЯДУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ

У статті охарактеризовано виборчі системи до органів місцевого самоврядування адміністративно-територіальних одиниць вищого рівня в Польщі, Чехії, Словаччині та Угорщині, проведено їх порівняння. Дано короткий опис законодавчої бази для проведення регіональних виборів.

Циркуляція політичних еліт за результатами вільних та прозорих виборів є визначальною ознакою демократичного процесу, який забезпечує легітимність діяльності інститутів влади. Така ознака необхідна для функціонування демократичного типу політичного режиму не лише на національному, але й на місцевому рівні, де виборці, переважно, знають кандидата на виборну посаду особисто.

Найбільш успішними у самоврядуванні та близькими в соціокультурному, історичному плані до українських реалій є країни Центральної Європи, зокрема країни Вишеградської групи – Польща, Чехія, Словаччина та Угорщина – досвід яких може бути використаний в Україні. Однак питання системи виборів на місцевому рівні у країнах Центральної і Східної Європи мало охоплені вітчизняною наукою та переважно стосуються їх базового рівня, в той час як регіональний рівень практично не досліджений. Тому в дослідженні даного питання і проявляються актуальність та мета цієї статті.

Наукове видання

Куди прямуєш, Центральна Європо?

Матеріали круглого столу

*21 березня 2013 року
м. Ужгород*

Статті друкуються в авторській редакції.
За достовірність викладеного матеріалу несе відповідальність автор.

Відповідальний за випуск та упорядкування: Стряпко А.Д.
Комп'ютерна верстка: Пономаренко Г.В.

Підписано до друку 18.05.2013. Формат 64x90/16
Гарнітура Times New Roman. Друк різнограф. Умовн. друк. арк. 15,5.
Тираж 100. Замов. № 562.

Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ЗТ №24 від 7 листопада 2005 року.

Віддруковано у поліграфцентрі «Ліра»:
88000, м. Ужгород, вул. Митрака, 25.
www.lira-print.com

P-32

Науковий збірник: збірник наукових праць за матеріалами круглого столу "Куди прямуєш, Центральна Європо?" 21 березня 2013 року/Гол.ред. Приходько В.П.; ред. Лендьял М.О., Палінчак М.М. – Ужгород: Ліра, 2013. – 232 с.

УДК 323.1(477)+21
ББК 66.5+86